

## VÆK MED VAREANALYSE OG **LUMMER SYMBOLIK**

TEORIER SOM MARXISME, FREUDIANSK TEORI OG DEKONSTRUKTION VAR UOMGÆNGELIGE PÅ UNIVERSITETET FOR FÅ ÅR SIDEN, MEN I DAG BEVÆGER DE SIG HEN MOD DØDSLEJET. HVORDAN DET GIK FOR SIG, HAR FAGFILOSOFEN **FINN GULDMANN** EN TEORI OM.

\* Fallosser i Henrik Nordbrandts Violinbyggerens By? Vaginale strukturer i Branners Rytteren? Selv for hormonelt forstyrrede 1. g'ere kunne det være svært at følge den insisterende dansklærer i gymnasiet, når det kom til at spotte lummer symbolik. Mangen en gymnasieelev har tænkt den tanke, at denne freudianske læsning af litteratur sagde mere om gymnasielæreren, end den gjorde om teksten.

Med marxistisk teori var billedet det samme. Det var en teoribygning, som ikke var til at komme uden om. Så hvis du gik på et humanistisk fakultet på universitetet i halvfjerdsere, har du sikkert en udgave af 'Kapitalen' stående hjemme i reolen. Godt brugt.

### **FAMILIEJOURNALEN OG KAPITALEN**

"Som nystartet litteraturstuderende i '72 begyndte vi med at læse 'Kapitalen'. Og så skulle vi læse Familiejournalen og lave vareanalyse på den. Det var standard. Alle opgaver, hvis man skal karikere det, startede med vareanalysen." Sådan lyder det fra Finn Guldmann, ekstern lektor i filosofi på blandt andet Københavns Universitet og RUC.

"Ofte var marxistisk teori noget, underviserne forelæste i, simpelthen for at tækkes de studerende. For nogle undervisere var det noget, de aldrig ville have valgt selv. En af grundene til, at det lod sig gøre, var de samtidige ændringer, der skete

på universiteterne, nemlig oprettelsen af studienævne. Studienævne fik en massiv deltagelse af de studerende, som dermed fik stor indflydelse på sammensætningen af pensum. De studerende forlangte og fik simpelthen marxistisk teori ind i kurserne, enten i det almindelige pensum direkte eller via et særpensum."

### **IKKE KUN MODELUNER**

Billedet af den piberygende student med sit fløj og sit uglejede ydre er blevet et symbol på den marxisme, som havde så massiv indflydelse på især de humanistiske fakulteter på universiteterne i slutningen af tresserne og starten af halvfjerdsere. Men marxismen fylder ikke så meget i dag på skemaet. Hvordan kan det være? Finn Guldmann har haft sin gang på universiteternes gulve som underviser siden dengang og har set adskillige teorier komme og gå.

"Hvad der umiddelbart kan virke som modeluner, altså teorier, der går fra stor til nærmest ingen indflydelse, det har, i hvert fald i nogle tilfælde, bagvedliggende årsager. Et godt eksempel er marxismen. Her er det tydeligt, at der ligger nogle samfundsmæssige og ideologiske årsager bag, at marxismen røg ud i kulden, blandt andet murens fald i '89 og de generelle omvæltninger i Østeuropa," siger Finn Guldmann.

MAR

F. 1848 + 2007

ISMEN

Marxismen blev født som søn af den ungehegelske skole og den materialistiske tilgang fra oplysningsfilosofien. Marxismens teoretiske fundament finder man i en række skelsættende bogudgivelser fra hovedideologen Karl Marx's (1818-1883) hånd. Blandt andet det historiefilosofiske værk 'Det kommunistiske Manifest' fra 1848, skrevet sammen med Friedrich Engels (1820-1895) og den økonomikritiske sværnævægt, firebindsværket 'Kapitalen', første bind fra 1867.

Den historiefilosofiske tilgang, som var et vigtigt element af marxismen, analyserede historien som en dialektisk proces mellem på den ene side produktivkræfter (arbejdskraft, redskaber og kunnen) og på den anden side produktionsforhold (de sociale forhold, som mennesker levede under).

Ifølge marxismen vil det økonomiske system kapitalismen med tiden kollapse og blive erstattet af kommunismen, som har den fælles ejendomsret som sit vigtigste særkende.

"OFTE VAR MARXISTISK TEORI NOGET, UNDERVISERNE FORELÆSTE I, SIMPELTHEN FOR AT TÆKKES DE STUDERENDE. FOR NOGLE UNDERVISERE VAR DET NOGET, DE ALDRIG VILLE HAVE VALGT SELV

En anden årsag er det, som man med Jürgen Habermas' ord kan kalde for det gode arguments sejr. At teorier, som har vægtige argumenter, vil alt andet lige have en større betydning. Teorier, som tenderer den varme luft eller er svært forståelige for uindviede, vil ofte have større tendens til at fungere som netop modeluner. De er med andre ord svært anvendelige.

Det hele kan dog virke paradoksalt: De studerende på universitetet lærer at være kritisk indstillede, lærer at dissekere enkelte tekster og argumenter, men når de så bliver stillet over for en større teoribygning, så kan det knibe med den kritiske sans.

"Som studerende kan man blive udsat for en karismatisk lærer, der lancerer en teori med store perspektiver. Så får man som studerende en fornemmelse af, at det er her, det sner, at man selv er dum, og at man hellere må sætte sig ind i denne nye teori. Det er meget almindeligt," siger Finn Guldmann.

#### THE SOKAL AFFAIR

Et godt, polemisk eksempel på, at den kritiske sans kan blive sat ud af spillet inden for en teoribygning, findes på den anden side af Atlanten. Fysikprofessor Alan Sokal ved New York University skabte international skandale, da han i 1996 publicerede artiklen 'Transgressing the Boundaries: Towards a Transformative Hermeneutics of Quantum Gravity' i det ledende postmoderne universitetstidsskrift Social Text, publiceret af Duke University. Artiklen handlede påståeligt om kvanteteori og dens progressive politiske implikationer, men artiklen var reelt ét stort fupnummer, fyldt med meningsløse sætninger fra Sokals og dermed den fysiske verdens side.

Sokal havde skrevet artiklen med det formål at vise for offentligheden, at det var muligt at få publiceret en artikel i velansete tidsskrifter, selv om den var fyldt med nonsens fra ende til anden, hvis 1) den lød godt, og 2) den lagde sig tæt op ad tidsskriftets redaktionelle linje/ideologiske ståsted. Fupnummeret lykkedes, og Sokal publicerede samtidig en artikel i tidsskriftet Lingua Franca, hvor han afslørede det hændte. ■

Af Mikael Christensen (asterisk@dpu.dk)